Målnummer: 6419-04 **Avdelning:** 1

Avgörandedatum: 2006-11-08

Rubrik: Ett barn förvärvade svenskt medborgarskap genom att födas i ett äktenskap där mannen var svensk medborgare. En skattemyndighet har befunnits förfara oriktigt genom att i folkbokföringsdatabasen avregistrera uppgiften om barnets svenska medborgarskap sedan mannen förklarats ej vara far till barnet.

Lagrum:
- 2 kap. 7 § andra stycket regeringsformen (1974:152)
- 1 § första stycket 2 lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap
- 14 § lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap
- Artikel 7.1 f) i 1997 års europeiska konvention om medborgarskap (SÖ 2001:20)

Rättsfall:
- RÅ 1948 ref. 30
- RÅ 2002 ref. 93
- RÅ 2000 not. 122
- Utlänningsnämndens beslut 1996-09-18, dnr UN 96/00189

REFERAT

Skattemyndigheten i Stockholm beslutade den 8 maj 2002 att från och med samma dag ändra den i folkbokföringsdatabasen registrerade uppgiften om medborgarskap för B.R., född 1984. Från att ha varit registrerad som medborgare i Sverige registrerades han som medborgare i Storbritannien. Som skäl angavs följande. Till följd av Solna tingsrätts beslut om hävande av faderskapet för B.R. är modern M.R., som är medborgare i Storbritannien, numera registrerad som ensam förälder och vårdnadshavare. B.R. har därmed förlorat sitt svenska medborgarskap. Han är medborgare i Storbritannien vars medborgarskapslag innebär att barn födda utanför Storbritannien förvärvar brittiskt medborgarskap om modern är brittisk medborgare och född i Storbritannien.

M.R. överklagade skattemyndighetens beslut och yrkade att sonen skulle få behålla sitt svenska medborgarskap.

Skattemyndigheten vidhöll sitt beslut.

Länsrätten i Stockholms län (2002-10-31, ordförande Holmberg) yttrade: Enligt 1 § 3 lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap förvärvar ett barn svenskt medborgarskap vid födelsen om fadern är svensk medborgare och gift med barnets mor. - Av handlingarna i målet framgår bl.a. följande. M.R. är medborgare i Storbritannien. Hon gifte sig med R.P., svensk medborgare, den 7 november 1981. M.R. födde sonen B.R. den 15 december 1984. Makarna genomgick skilsmässa den 19 februari 1993. Genom dom av Solna tingsrätt den 16 oktober 2000 förklarades R.P. ej vara fader till B.R. Domen har vunnit laga kraft. - Länsrätten gör följande bedömning. - M.R. var gift med R.P. vid tidpunkten för B.R:s födelse. Han uppgavs vara fadern men i dom från Solna tingsrätt hävdes faderskapet. Ett barn förvärvar svenskt medborgarskap vid födelsen om fadern är svensk medborgare och gift med barnets mor. Om faderskapet senare hävs i enlighet med föräldrabalkens regler med innebörden att mannen i äktenskapet förklaras inte vara far får det emellertid retroaktiv verkan och barnet har under sådana omständigheter inte förvärvat svenskt medborgarskap på grund av 1 § 3 lagen om svenskt medborgarskap.

Skattemyndigheten har således haft fog för sitt beslut. Överklagandet skall därför avslås. - Länsrätten avslår överklagandet.

B.R. överklagade länsrättens dom hos kammarrätten och yrkade att han åter skulle registreras som svensk medborgare i folkbokföringen. - Till stöd för sin talan anförde B.R. bl.a. följande. Varken han eller hans mor informerades om faderskapsmålet i Solna tingsrätt och kunde därför inte närvara vid förhandlingen för att ta tillvara sin rätt eller överklaga domen i tid. Till följd av domen har han berövats sitt svenska medborgarskap som han haft i hela sitt liv. Han har vuxit upp i Sverige, gått i skola här och har här sitt umgänge. Det är inte rimligt att en faderskapstvist mellan hans mor och far skall medföra förlust av medborgarskapet för honom. Fadern har han inte haft kontakt med då denne försvann innan han föddes.

Skatteverket bestred bifall till överklagandet och anförde bl.a. följande. B.R. är född år 1984 i Förenta staterna. Han invandrade till Sverige år 1992 och registrerades då i folkbokföringen som svensk medborgare med stöd av 1 § första stycket 2 lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap, eftersom han kunde visa att han var född i äktenskapet mellan en utländsk kvinna och en svensk man och det kunde presumeras att mannen var far till honom. Solna tingsrätt förklarade sedermera genom dom den 16 oktober 2000 att den svenske mannen inte var far till B.R. Till följd härav rättades uppgiften om medborgarskapet i folkbokföringsregistret på så sätt att B.R. från att ha varit registrerad som medborgare i Sverige fr.o.m. den 8 maj 2002 registrerades som medborgare i Storbritannien. - Det åligger Skatteverket att i folkbokföringen registrera uppgift om innehav av medborgarskap. Registreringen görs i allmänhet efter verkets bedömning och mera sällan på grund av annan myndighets beslut. I förevarande fall har B.R. på goda grunder bedömts vara svensk medborgare när han flyttade in till Sverige. Genom tingsrättens dom har det dock visats att något medborgarskap de facto inte kan ha förvärvats från moderns make, eftersom denne inte är B.R:s far. B.R. anses därför över huvud taget aldrig ha förvärvat svenskt medborgarskap. Verket hänvisar i detta sammanhang till rättsfallet RÅ 2000 not. 122.

Kammarrätten i Stockholm (2004-10-11, Nordlund, Ekroth, referent, Ladvall) yttrade: Med hänsyn till vad handlingarna innehåller, särskilt till att Solna tingsrätt i en lagakraftvunnen dom förklarat att R.P. inte är far till B.R., finner kammarrätten att skattemyndigheten haft fog för sitt beslut den 8 maj 2002 att ändra uppgiften om medborgarskap för B.R. i folkbokföringen. Vad han har anfört i sitt överklagande hos kammarrätten föranleder inte någon annan bedömning. - Kammarrätten erinrar om möjligheten för B.R. att genom anmälan eller ansökan hos Migrationsverket förvärva svenskt medborgarskap. - Kammarrätten avslår överklagandet.

B.R. överklagade och yrkade att Regeringsrätten skulle upphäva kammarrättens dom och att han åter skulle registreras som svensk medborgare i folkbokföringen. Han anförde bl.a. följande. Tingsrättens dom i faderskapsmålet är felaktig. Varken han eller hans mor underrättades om målet. Ett redan givet medborgarskap kan inte återkallas. Det skall beaktas att han växt upp i Sverige och att han har sitt umgänge och sin planerade framtid här. Genom att medborgarskapet tagits från honom förlorar han större delen av sin identitet.

Skatteverket bestred bifall till överklagandet och anförde bl.a. följande. Sedan Solna tingsrätt genom lagakraftvunnen dom förklarat att R.P. inte är far till B.R. rättade Skatteverket uppgiften om svenskt medborgarskap för denne. Svenskt medborgarskap är en uppgift som registreras i folkbokföringsdatabasen antingen på grundval av en bedömning av om personen förvärvat svenskt medborgarskap ipso jure eller då underrättelse om förvärv kommit in till Skatteverket. Registreringen i folkbokföringen av svenskt medborgarskap är inget beslut om medborgarskap och medför - om registreringen grundas på en felaktig bedömning - inte förvärv av medborgarskap. När en person har fått

svenskt medborgarskap genom den svenske fadern och denne enligt lagakraftvunnen dom förklarats inte vara far har barnet i efterhand ansetts aldrig ha förvärvat svenskt medborgarskap. En eventuell ändring av denna rättstillämpning bör ske genom lagstiftning och inte genom en dom i ett folkbokföringsmål.

Regeringsrätten (2006-11-08, Lavin, Dexe, Nord, Hamberg) yttrade: Skälen för Regeringsrättens avgörande. Av handlingarna i målet framgår bl.a. följande. B.R. föddes år 1984 i New York i äktenskapet mellan den svenske medborgaren R.P. och den brittiska medborgaren M.R. Han och hans mor flyttade år 1992 till Sverige. Faderskapet upphävdes av svensk domstol under år 2000 genom en dom som vunnit laga kraft.

Enligt 1 § första stycket 2 i den då gällande lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap förvärvade B.R. vid födelsen svenskt medborgarskap med härstamning från fadern. I samband med inflyttningen till Sverige år 1992 beslutade dåvarande skattemyndigheten om folkbokföring för B.R., vilket också innefattade registrering av uppgiften om svenskt medborgarskap i folkbokföringsregistret (numera folkbokföringsdatabasen). Sedan faderskapet hävts av domstol ändrade Skattemyndigheten i Stockholm den 8 maj 2002 genom det nu överklagade beslutet den registrerade uppgiften om svenskt medborgarskap till brittiskt medborgarskap med härstamning från modern. I målet aktualiseras frågan om denna registreringsåtgärd var korrekt.

Enligt 2 kap. 7 § andra stycket regeringsformen får ingen medborgare som är eller har varit bosatt i riket berövas sitt medborgarskap i annat fall än då han samtidigt, efter uttryckligt samtycke eller genom att inträda i allmän tjänst, blir medborgare i annan stat. Utan hinder härav får dock föreskrivas att barn under aderton år i fråga om sitt medborgarskap skall följa föräldrarna eller en av dem. Vidare får föreskrivas att, i enlighet med överenskommelse med annan stat, den som sedan födelsen är medborgare även i den andra staten och är varaktigt bosatt där förlorar sitt svenska medborgarskap vid aderton års ålder eller senare. I lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap, som trädde i kraft den 1 juli 2001, finns i 14 § bestämmelser om i vilka fall förlust av svenskt medborgarskap sker. Bestämmelserna avser inte den situation som är aktuell i målet.

Skatteverket har i målet gjort gällande att när medborgarskap förvärvats direkt på grund av lagen genom härstamning från fadern får en dom varigenom förklarats att mannen i fråga ej är far till barnet den verkan att barnet aldrig kan anses ha varit svensk medborgare. Att en dom om hävande av faderskap skulle kunna få en sådan rättsföljd har antagits i litteraturen (se Sandesjö-Björk, Nya medborgarskapslagen med kommentarer, 2005, s. 49-51). Vid tillkomsten av 2001 års medborgarskapslag ställde sig Lagrådet emellertid något frågande till denna uppfattning. Lagrådet, som erinrade om föreskrifterna i 2 kap. 7 § regeringsformen, ansåg att frågan behövde belysas ytterligare (prop. 1999/2000:147 s. 136). Regeringen anförde att om det visar sig att ett faderskap blivit felaktigt fastställt följderna av detta får avgöras i rättstillämpningen mot bakgrund av förvaltningsrättsliga principer och med beaktande av 2 kap. 7 § regeringsformen (a. prop. s. 29). Dessa frågor har även behandlats i betänkandet Omprövning av medborgarskap (SOU 2006:2 s. 91-96 och 172), dock utan att något förslag till lagstiftningsåtgärder lagts fram i denna del.

Sverige har tillträtt den europeiska konventionen om medborgarskap som upprättades i Strasbourg den 6 november 1997. Konventionen trädde för Sveriges del i kraft den 1 oktober 2001 (SÖ 2001:20). Enligt konventionens artikel 7 får en konventionsstat i sin nationella lagstiftning inte föreskriva att medborgarskap i staten skall förloras ex lege eller på statens initiativ utom i vissa i artikeln särskilt angivna fall. Enligt punkten f kan så ske om det under ett barns omyndighetstid fastställs att de förutsättningar i den nationella lagstiftningen som föranledde förvärvet ex lege av konventionsstatens

medborgarskap inte längre är uppfyllda. Konventionen medför således inte något hinder mot nationell lagstiftning som möjliggör att medborgarskap för omyndiga barn bringas att upphöra efter t.ex. en dom i ett faderskapsmål, om genom domen förutsättningarna för medborgarskapet inte längre kan anses uppfyllda.

Som ovan framgått, förvärvade B.R. svenskt medborgarskap genom att han föddes i ett äktenskap där mannen var svensk medborgare. Det saknas tillämplig lagreglering i fråga om konsekvenserna i medborgarskapshänseende av att mannen sedermera förklarades ej vara far till B.R. Frågan får därför avgöras mot bakgrund av allmänna rättsprinciper, och särskilt med beaktande av de redovisade bestämmelserna i 2 kap. 7 § regeringsformen.

Regeringsformens bestämmelser utesluter i princip, bortsett från de situationer som särskilt lagreglerats, att någon mot sin vilja fråntas sitt svenska medborgarskap. Detta innebär exempelvis att det för närvarande inte finns någon möjlighet att återkalla ett beslut om medborgarskap som har meddelats på grundval av felaktiga uppgifter eller annars på felaktigt sätt (jfr RÅ 1948 ref. 30). Enligt Regeringsrättens mening kan det då inte komma ifråga att i vissa situationer bringa ett svensk medborgarskap att upphöra genom att fingera att något medborgarskap aldrig kommit till stånd.

Regeringsrätten finner således att den dom varigenom R.P. förklarades inte vara far till B.R. inte medförde att B.R. förlorade sitt svenska medborgarskap. Skattemyndighetens åtgärd att i folkbokföringsdatabasen ändra uppgiften om medborgarskap var således felaktig.

Regeringsrättens avgörande. Regeringsrätten upphäver kammarrättens och länsrättens domar samt dåvarande Skattemyndighetens i Stockholm beslut att i folkbokföringsdatabasen ändra uppgiften om B.R:s medborgarskap. Det ankommer på Skatteverket att vidta de åtgärder som föranleds av denna dom.

Regeringsrådet Knutsson var skiljaktig beträffande motiveringen och anförde följande. Majoriteten tar som utgångspunkt att B.R. förvärvade svenskt medborgarskap vid födseln genom härstamning från R.P. (andra stycket under Skälen för Regeringsrättens avgörande) och anser att huvudfrågan i målet är vilka konsekvenser som Solna tingsrätts dom, varigenom R.P. förklarats inte vara far till B.R., kan få på dennes medborgarskap (sjätte stycket). Jag ansluter mig inte till denna analys. Som jag uppfattar Skatteverkets inställning i målet så anser verket att B.R. aldrig har förvärvat något svenskt medborgarskap; ett förhållande som bekräftas av Solna tingsrätts dom. Enligt min mening är alltså huvudfrågan i målet om B.R. förvärvade svenskt medborgarskap vid födseln. Först om denna fråga besvaras jakande uppkommer frågan vilka konsekvenser som Solna tingsrätts dom kan få på hans medborgarskap. Jag anser att skälen för Regeringsrättens avgörande borde ha utformats i enlighet med det anförda.

Föredraget 2006-10-05, föredragande Löndahl, målnummer 6419-04

Sökord: Medborgarskap; Folkbokföring

Litteratur: Prop. 1990/91:53 s. 17-18; prop. 1990/91:153 s. 112-113; prop. 1999/2000:147 s. 29, 48 och 136; SOU 2006:2 s. 42-45, 65, 87, 91-96 och 172; Sandesjö och Björk, Nya medborgarskapslagen med kommentarer, 2005, s. 45-51; Strömberg, Allmän förvaltningsrätt, 18 u., s. 61; Lundin i Förvaltningsrättslig tidskrift 2000 s. 163-164; RSV:s Handbok i folkbokföring, s. 16:8 och 11 samt 18:13